

Učinite život *lakšim*™

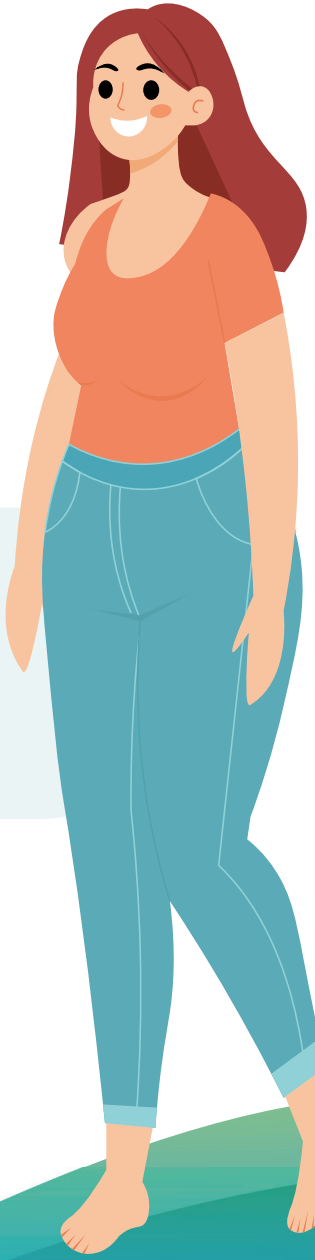
EDUKATIVNI VODIČ KROZ GOJAZNOST

Gojaznost je medicinsko stanje u kome višak ili prekomjerna količina masnog tkiva utiče na zdravlje - i važno je da to znate.[1]

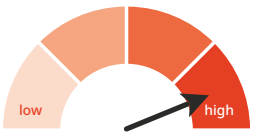
Gojaznost nije pitanje volje ni karaktera. To je ozbiljno medicinsko stanje za koje danas postoje djelotvorni tretmani.[1]

Naš mozak ima centralnu ulogu u regulisanju apetita i ukupnog energetskog balansa. Svako od nas nasljeđuje jedinstven sistem apetita - ili "nagon za jelom" - koji se razvio da nas zaštiti od gubitka težine u vremenima kada je hrane bilo malo. I upravo tu leži jedan od ključnih razloga zašto mršavljenje može biti toliko teško.

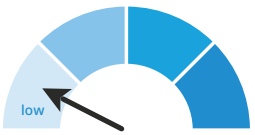
Kada gubimo na težini, tijelo reaguje na način koji otežava nastavak:[1-4]

Glad raste

Sitost opada

Metabolizam se usporava

Nije to vaša krivica. To je biologija.

Uzroci gojaznosti razlikuju se od osobe do osobe - i to je važno razumjeti.[1,5]

- **Genetika** igra značajnu ulogu: postoji mnogo gena koji utiču na veličinu tijela i apetit.
- **Hormonska ravnoteža** u vašem tijelu može uticati na apetit, izbor hrane i količinu energije koju trošite.
- **Stres** povećava osjećaj gladi kod mnogih ljudi - i to nije slabost, već fiziološka reakcija tijela.
- Količina i kvalitet **sna** direktno utiču na vaš apetit.
- **Neki ljekovi** mogu povećati apetit ili usporiti metabolizam, što doprinosi povećanju tjelesne težine.
- **Pristup hrani** može biti različit u zavisnosti od toga gdje živite i kakve su vaše životne okolnosti.

Briga o sebi počinje informisanjem – skenirajte QR kod

Gojaznost je djelimično uzrokovana "neskladom" između naše evolucije (biologije), genetike i svijeta u kome danas živimo.[1,5]

Vaši geni određuju vaš sistem apetita i metabolizam.

Savremeno okruženje hrane značajno doprinosi tome zašto je gojaznost danas toliko rasprostranjena - i zašto nije samo pitanje ličnog izbora.

U PRAISTORIJI...
Hrane je bilo malo. Kao lovci-sakupljači, mozgovi naših predaka "naučili" su da čuvaju svaku kaloriju, jer je to bio uslov za preživljavanje.

U DANAŠNJEM DRUŠTVU...
Hrana je dostupnija nego ikada prije, ali naši mozgovi i dalje rade isto što su radili hiljadama godina - čuvaju svaku kaloriju.

ODAKLE SMO DOŠLI → **GDJE SMO DANAS**

Postoje stvarne biološke prepreke koje osobama sa gojaznošću otežavaju gubitak tjelesne težine - i to je naučno dokazano.[1-4]

Gojaznost
i mozak

Razumijevanje gojaznosti mijenjalo se tokom vremena - i nauka nas sve više uči zašto.[1,5]

Danas sve bolje razumijemo zašto mnogi ljudi dobijaju na težini i kako mozak igra ključnu ulogu u našem **sistemu apetita** i ukupnoj kontroli tjelesne težine.[1]

Tri dijela mozga regulišu kada i koliko jedemo:[1,5]

DONEKLE U NAŠOJ KONTROLI

CENTAR ZA DONOŠENJE ODLUKA

- Prevodi misli u akcije
- Određuje kada, koliko i šta jesti

NIJE U NAŠOJ KONTROLI

CENTAR ZA REGULACIJU APETITA

- Reguliše ukupni energetski balans
- Šalje i prima poruke iz vašeg tijela
- Kontroliše koliko ste gladni i siti

CENTAR ZA NAGRADE

- Kontroliše koliko volite, želite i žudite za hranom i zadovoljstvo koje dobijate od jela

Ne možemo da kontrolišemo da li ćemo osjećati glad ili sitost, jer je naš sistem apetita često **van naše kontrole.** I to je važno znati, jer razumijevanje ove veze između mozga i prekomjerne težine mijenja način na koji gledamo na gojaznost.[1,5]

Svi nasljeđujemo jedinstveni sistem za apetit, a intenzitet koliko želimo određenu hranu **razlikuje se od osobe do osobe.**

Istraživanja su pokazala da osobe sa gojaznošću imaju pojačan sistem nagrade kada im se pokažu slike hrane:

- Postoji mnogo jači nagon i želja za hranom
- Učesnici su bili osjetljiviji na osjećaj gladi

To nije nedostatak volje - to je način na koji mozak funkcioniše.[6]

Ne možemo uvijek kontrolisati naš sistem za apetit, ali dobra vijest je da postoje dostupni i djelotvorni tretmani.

Danas dostupne opcije liječenja gojaznosti podržavaju različite dijelove sistema za apetit:

DIO MOZGA	OPCIJA LIJEČENJA
CENTAR ZA REGULACIJU APETITA	Ljekovi i barijatrijska hirurgija mogu djelovati na ova dva područja mozga: • smanjiti osjetljivost centra za regulaciju apetita i glad • smanjiti nagon za jelom u centru za nagrade[8,16]
CENTAR ZA NAGRADE	
CENTAR ZA DONOŠENJE ODLUKA	Bihejvioralna terapija može vam pomoći da izgradite vještine za podršku ovom području[7]

Briga o sebi počinje informisanjem – skenirajte QR kod

Pronađite najbolju dijetu po svojoj mjeri

Istraživanja su pokazala da ne postoji "najbolja" dijeta kada je u pitanju dugoročni gubitak težine.[1,10] I to je zapravo oslobađajuća informacija - jer znači da ne postoji jedan "ispravan" put koji ste možda propustili.

Gubitak težine kroz pretjerano restriktivne dijete ne funkcioniše dugoročno.

Osobe koje su uspješno izgubile na težini i zadržale rezultate pronašle su način ishrane sa najmanjom količinom kalorija koju mogu održati - uzimajući u obzir i društveni i kulturni aspekt koji hrana igra u njihovom životu.

Da biste pronašli najmanji broj kalorija koji odgovara vašem načinu života, počnite praćenjem šta i koliko jedete. Dnevnik ishrane ili aplikacija mogu vam pomoći da budete svjesniji unosa kalorija.[11]

Korak	Šta da uradite
UPOZNAJTE SVOJE NAVIKE U ISHRANI	Mjerenje ili vaganje hrane može vam pomoći da budete svjesniji veličine porcija
PREPOZNAJTE IZAZOVE	Identifikujte rizična doba dana - trenutke kada ste skloniji da pijete ili jedete veće količine ili da jedete kada nijeste gladni
VODITE BILJEŠKE	Obratite pažnju na kalorijski sadržaj različitih namirnica

Kontrola tjelesne težine je doživotno putovanje - i važno je pronaći način ishrane koji možete održati, a koji se uklapa u vaš život.

Zdrava ishrana je važna za sve - bez obzira na veličinu tijela, tjelesnu težinu ili zdravstveno stanje.

Zdrava ishrana hrani naše tijelo iznutra. Cjelovita, neprerađena hrana pruža najviše hranljivih materija i generalno je niža u kalorijama.

	CJELOVITA/NEPRERAĐENA HRANA	PRERAĐENA/MINIMALNO PRERAĐENA	ULTRA-PRERAĐENA
PRIMJERI	Povrće, žitarice, voće, orašasti plodovi, riba, meso, jaja i mlijeko	Hljeb, sir, tofu i konzervisano povrće, voće, meso ili pasulj	Gazirana pića, čips, sladoled, pileći nugeti, hotdogi i pomfrit

Istraživanja su pokazala da kada su izloženi ultra-prerađenoj hrani, ljudi teže da konzumiraju više kalorija. Cjelovita hrana može pomoći u smanjenju ukupnog unosa kalorija.[12]

Pronađite način ishrane koji funkcioniše za vas - fokusirajući se na cjelovitu hranu i ograničavajući ultra-prerađenu hranu što je više moguće.
Ne postoji savršen pristup, ali svaki mali korak u pravom smjeru se računa.

Zdrava ishrana je važna za sve - bez obzira na veličinu tijela, tjelesnu težinu ili zdravstveno stanje.

Plan ishrane

Postavite unos kalorija[1,13]

Dnevno preporučeni unos kalorija (primjer):

2400-2800
kcal/dan

Muškarci

2100-2200
kcal/dan

Žene

Odaberite uravnoteženu ishranu[1,13]

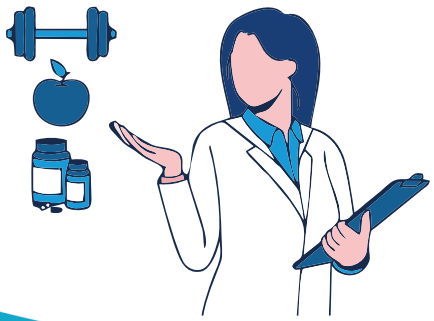
Uravnotežena ishrana obezbjeđuje:

Ugljeni hidrati
50%-60%
kalorija

Proteini
10%-15%
kalorija

Masti
20%-30%
kalorija

Slijedite plan zdrave ishrane koji:[13]

Naglašava povrće, voće, cjelovite žitarice i mliječne proizvode bez masti ili sa malo masti

Uključuje nemasno meso, živinu, ribu, pasulj, jaja i orašaste plodove

Ograničava zasićene i trans-masti, natrijum i dodane šećere

Kontroliše veličinu porcija

Rasporedite svoj obrok[9]

Preporuke za ishranu:

Doručak 570 kcal **8–10 h**	**Ručak** 900 kcal **13–14 h**	**Popodnevni napitak** 35 kcal **17 h**	**Večera** 590 kcal **19–20 h**
Cjelovite žitarice (ovsena kaša ili hljeb od cjelovitog brašna) - 90 g; Maslinovo ulje - 10 ml; Svježe povrće (paradajz, krastavac, paprika) - 100 g; Bijeli sir ili jogurt - 50 g; Orašasti plodovi (orasi, bademi) - 20 g	Cjelovite žitarice (ječam, proso ili integralna tjestenina) - 100 g; Mahunarke (pasulj, sočivo ili leblebije) - 80 g ili nemasno meso/riba - 100 g; Sezonsko povrće - 200 g; Zelena salata sa maslinovim uljem - 100 g; Jogurt ili svježi sir - 150 ml; Voće - 100 g	Čaj ili crna kafa bez šećera, ili čaša mlijeka - 150 ml	Cjelovite žitarice ili krompir - 80 g; Mahunarke ili riba - 80 g; Sezonsko povrće na maslinovom ulju - 150 g; Maslinovo ulje - 10 g; Jogurt - 100 ml; Voće - 100 g

Hajde da razgovaramo o fizičkoj aktivnosti

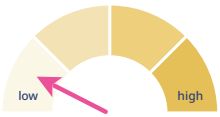

Fizička aktivnost je svaka vrsta aktivnosti koja pokreće naše tijelo i troši energiju - i ne mora biti teretana. Čišćenje kuće, šetnja psa, skijanje, vožnja bicikla - sve se računa.

Redovna fizička aktivnost je možda najvažniji zdravstveni obrazac koji nam stoji na raspolaganju. Prednosti su brojne:[1,14]

Smanjenje rizika od bolesti

Smanjenje stresa

Poboljšanje raspoloženja

Održavanje tjelesne težine

Važno je znati: vježbanje samo po sebi generalno nije dovoljno za značajan gubitak tjelesne težine - ali to ne znači da je nevažno. Naprotiv, njegova vrijednost za zdravlje daleko prevazilazi broj na vagi.[1]

Ne postoji "pravi tip" aktivnosti za svakoga - ali smjernice preporučuju 30–60 minuta umjerene do intenzivne fizičke aktivnosti većinom dana u sedmici. Počnite onoliko koliko možete i povećavajte postepeno, kada budete spremni.[1]

Brza šetnja može biti izuzetno korisna za ukupno zdravlje.[14]
Ako šetnja nije pravi izbor za vas, ne bojte se da isprobate nešto novo.
Najvažnije je pronaći aktivnosti u kojima uživate - jer ono što volite, radite duže.

Pravite pauze od mirovanja

Dodajte kretanje u svoj dan - stojte više i krećite se tokom dana, čak i u malim intervalima.

Zakažite ga

Budite realni u pogledu toga kada možete vježbati - planiranje unaprijed pomaže da ostanete dosljedni.

Svako kretanje se računa

Radite bilo koju aktivnost u kojoj uživate! Čak i 5 do 10 minuta može napraviti razliku.

Zapamtite - fizička aktivnost i vježbanje su važni za zdravlje i dobrobit svakoga, ali sami po sebi možda nijesu dovoljan odgovor na gubitak tjelesne težine. Mogu vam, međutim, pomoći da održite rezultate koje postignete.

Učinite vježbanje dijelom svoje rutine[1,14]

- Fizička aktivnost pomaže u gubitku tjelesne težine, čuva mišićnu masu i poboljšava ukupno zdravlje.
- Najbolje funkcioniše uz promjene u ishrani za održavanje energetskog balansa.

Cilj:
najmanje
60 minuta dnevne
fizičke aktivnosti

Kombinujte
aerobne vježbe i
vježbe snage
za **bolje rezultate**

Prilagodite
program vježbanja
vašim individualnim
potrebama

Uključite pokrete
niskog intenziteta
u svakodnevni život

Obavite **zdravstvene provjere**
prije nego što počnete
sa vježbanjem

Otkrijte koja je vaša
idealna težina

Putovanje ka gubitku tjelesne težine jedinstveno je za svakoga - i nema jednog ispravnog odgovora. Vaša tjelesna težina kombinacija je vašeg jedinstvenog sistema apetita i okruženja u kome živite.[1]

Tri važne stvari koje treba znati:

Naši geni određuju naš jedinstven sistem apetita.[1]

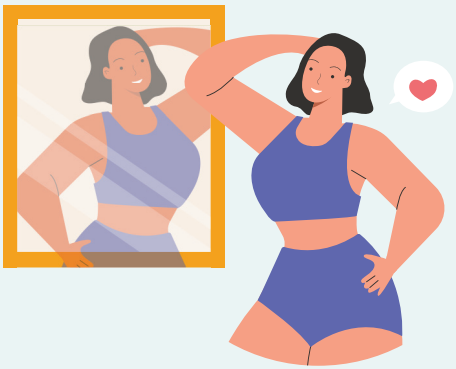
Naš mozak reaguje na gubitak tjelesne težine kao na "prijetnju" i radi na tome da vas učini gladnijima i manje sitima - i to nije vaš neuspjeh, već biološka reakcija.[1-4]

Svako drugačije reaguje na liječenje gojaznosti - i to je sasvim normalno.[1]

Evo što je korisno znati unaprijed:

- Postavljanje strogo određene ciljne tjelesne težine se ne preporučuje
- Kako starimo, prirodno dobijamo nešto na težini - pa nije realno ciljati na težinu iz tinejdžerskih dana
- Normalno je da dostignete određenu težinu i privremeno prestanete da gubite kilograme
- Moguće je da na tom nivou ostanete duže ili da malo povratite na težini dok se tijelo prilagođava
- Niko ne može unaprijed predvidjeti tačno koliko ćete izgubiti - i to je u redu

Radite na sebi i (p)ostanite **zdravi i sretni**

Uspjeh ne mora biti samo broj na vagi - i ne bi trebalo da bude.

Znate da ste dostigli optimalnu težinu koja odgovara vama i vašoj građi kada se fizički, emocionalno i mentalno osjećate najbolje. To je cilj za koji se vrijedi truditi.

Opcije liječenja gojaznosti

Zdrava ishrana i fizička aktivnost važni su za zdravlje svakog čovjeka. Liječenje gojaznosti može uključivati i bihejvioralnu terapiju, lijekove i/ili barijatrijsku hirurgiju - i ne treba se stiditi ni jedne od ovih opcija.[1]

BIHEJVIORALNA TERAPIJA - terapija ponašanja[1,7]

Evo nekih od načina koji vam mogu pomoći u promjeni ponašanja:

OTKRIJTE SVOJE "ZAŠTO"

Ono što vam je zaista važno može biti vaš putokaz.
Na primjer: "Želim da me moja tjelesna težina ne spriječava u igri sa unucima."

SAZNAJTE VIŠE O SVOJIM SVAKODNEVNIM NAVIKAMA

Pronađite vrijeme tokom dana kada ste skloniji da jedete ili pijete dodatne kalorije ili da žudite za hranom. Zapišite te obrasce - uključujući gdje ste bili i šta ste radili.
Bez osude, samo sa radoznalošću.

PREPREKE SU DIO PUTOVANJA

Prepreka će uvijek biti - i to je normalno. Ono što određuje uspjeh jeste kako učimo iz njih i idemo dalje. Tjelesna težina regulisana je genetikom, mozgom, biologijom i okruženjem.
Pokušajte se vraćati svom "zašto" kad god bude teško.

LJEKOVI[8]

Život sa gojaznošću ponekad može biti izazovan - i niste jedini odgovorni za svoje putovanje ka gubitku tjelesne težine. Kao i kod drugih medicinskih stanja, ponekad je potrebna i medikamentna terapija. Razgovarajte sa ljekarom bez oklijevanja - to je znak snage, ne slabosti.

HIRURGIJA[15,16]

Ako je barijatrijska hirurgija opcija za vas, vaš zdravstveni radnik uputiće vas u centar za barijatrijsku hirurgiju gdje ćete dobiti svu potrebnu podršku - prije, tokom i nakon operacije. Nijeste sami ni u jednom koraku ovog procesa.

Postoje djelotvorni tretmani - **razgovarajte sa vašim zdravstvenim radnikom** o tome šta je pravo rješenje za vas.

Reference

1. Wharton S, Lau DCW, Vallis M, Sharma AM, Biertho L, Campbell-Scherer D, et al. Obesity in adults: a clinical practice guideline. CMAJ. 2020;192(31):E875–E891.
2. Hansen TK, Dall R, Hosoda H, Kojima M, Kangawa K, Christiansen JS, et al. Weight loss increases circulating levels of ghrelin in human obesity. Clin Endocrinol (Oxf). 2002;56(2):203–206.
3. Ahima RS. Revisiting leptin's role in obesity and weight loss. J Clin Invest. 2008;118(7):2380–2383.
4. Fothergill E, Guo J, Howard L, Kerns JC, Knuth ND, Brychta R, et al. Persistent metabolic adaptation 6 years after "The Biggest Loser" competition. Obesity (Silver Spring). 2016;24(8):1612–1619.
5. Lau DCW, Wharton S. Canadian Adult Obesity Clinical Practice Guidelines: the science of obesity [Internet]. Obesity Canada. Available from: https://obesitycanada.ca/wp-content/uploads/2025/03/3-Canadian-Adult-Obesity-CPG-The-Science-of-Obesity.pdf.
6. Devoto F, Zapparoli L, Bonandrini R, Berlingeri M, Ferrulli A, Luzi L, et al. Hungry brains: a meta-analytical review of brain activation imaging studies on food perception and appetite in obese individuals. Neurosci Biobehav Rev. 2018;94:271–285.
7. Vallis M, Macklin D. When behaviour meets biology: if obesity is a chronic medical disease what is obesity management? Clin Obes. 2021;11(3):e12443.
8. Pedersen SD, Manjoo P, Dash S, Jain A, Pearce N, Poddar M. Pharmacotherapy for obesity management in adults: 2025 clinical practice guideline update. CMAJ. 2025;197(27):E797–E809.
9. Gojković I. Mediteranska ishrana [Internet]. Medical CG; 2018 Sep 6 [cited 2026 Sep 26]. Available from: https://medicalcg.me/mediteranska-ishrana/.
10. Sacks FM, Bray GA, Carey VJ, Smith SR, Ryan DH, Anton SD, et al. Comparison of weight-loss diets with different compositions of fat, protein, and carbohydrates. N Engl J Med. 2009;360(9):859–873.
11. Burke LE, Wang J, Sevick MA. Self-monitoring in weight loss: a systematic review of the literature. J Am Diet Assoc. 2011;111(1):92–102.
12. Hall KD, Ayuketah A, Brychta R, Cai H, Cassimatis T, Chen KY, et al. Ultra-processed diets cause excess calorie intake and weight gain: an inpatient randomized controlled trial of ad libitum food intake. Cell Metab. 2019;30(1):67–77.e3.
13. National Heart, Lung, and Blood Institute. Heart-healthy living: choose heart-healthy foods [Internet]. Bethesda (MD): NHLBI; [updated 2025 Dec 10; cited 2026 Sep 25]. Available from: https://www.nhlbi.nih.gov/health/heart-healthy-living/healthy-foods.
14. World Health Organization. WHO guidelines on physical activity and sedentary behaviour [Internet]. Geneva: World Health Organization; 2020 [cited 2026 Sep 25]. Available from: https://www.who.int/publications/i/item/9789240015128.
15. Glazer S, Biertho L. Canadian Adult Obesity Clinical Practice Guidelines: bariatric surgery: selection and pre-operative workup [Internet]. Obesity Canada. Available from: https://obesitycanada.ca/wp-content/uploads/2025/03/12-Canadian-Adult-Obesity-CPG-Bariatric-Surgery-Preoperative-Workup.pdf.
16. Biertho L, Hong D, Gagner M. Canadian Adult Obesity Clinical Practice Guidelines: bariatric surgery: surgical options and outcomes [Internet]. Obesity Canada. Available from: https://obesitycanada.ca/wp-content/uploads/2025/03/13-Canadian-Adult-Obesity-CPG-Bariatric-Surgery-Surgical-Options-and-Outcomes.pdf

PromoMats ID: SM26NNM00046, april 2026.